

อย่าให้ยุ่งกัด

ปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อหลายชนิดที่มียุงเป็นพาหะนำโรคมารูคน ได้แก่ ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก และไข้สมองอักเสบ ซึ่งเป็นอันตรายถึงตายได้ จึงเป็นสาเหตุที่เด็กเจ็บป่วย พิการ หรือเสียชีวิตปีละมาก ๆ ทั้งที่เป็นโรคซึ่งสามารถป้องกันได้ ดังนั้น ทุกคนจึงต้องรับผิดชอบ ร่วมมือกันอย่างจริงจังในการป้องกันไม่ให้ยุ่งกัด และควบคุมโรคด้วยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง

ไข้มาลาเรีย หรือจับไข้หนาวสั่น เกิดจากการถูกยุงก้นปล่องที่มีเชื้อมาลาเรียกัด ในประเทศไทยพบมากในท้องที่ตามป่าเขา และชายแดน ซึ่งพบว่า เป็นสาเหตุการตายของเด็ก และการเติบโตไม่สมวัย ส่วนในหญิงตั้งครรภ์มักมีอาการรุนแรงมีภาวะโลหิตจางมากอาจแท้ง หรือถึงแก่ชีวิตได้

ไข้เลือดออก และโรคชิคุนกุนยา เกิดจากการถูกยุงลายที่มีเชื้อไวรัสกัด พบมากในชุมชนที่มีคนอยู่หนาแน่นทั้งในเขตเมืองและชนบท

ไข้สมองอักเสบ อาการรุนแรงถึงขั้นสมองพิการอย่างถาวรและเสียชีวิตได้ เกิดจากการถูกยุงรำคาญที่มีเชื้อไวรัสแจแปนนิสบีกัด พบได้ในชนบทที่มีไร่ นา และการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู วัว ควาย

เราจะลดอัตราการเจ็บป่วยและการตายจากโรคที่มียุงเป็นพาหะนำโรคได้โดยความร่วมมือของหน่วยงานของภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น ชุมชนและภาคเอกชน โดยการร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อม กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในบ้านเรือน และในชุมชน ตลอดจนการใช้มุ้งลวด และหรือมุ้งกันยุง

ข้อมูลสนับสนุน

๑. ทุกคน โดยเฉพาะเด็ก และหญิงตั้งครรภ์ควรได้รับการป้องกันมิให้ถูกยุงกัดทั้งในเวลากลางวัน และเวลากลางคืน

๒. ทุกคนในครอบครัวและชุมชนต้องช่วยกันกำจัดยุง ลูกน้ำ และดูแลสิ่งแวดล้อม กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงทั้งในบ้าน บริเวณรอบบ้าน และในชุมชน

๓. เมื่อสงสัยว่าจะเป็นไข้มาลาเรียควรไปรับการตรวจที่โรงพยาบาล หรือสถานบริการสาธารณสุข และเมื่อตรวจพบว่าเป็นไข้มาลาเรีย ควรได้รับการรักษาจนครบตามกำหนด ทั้งนี้ ในระยะพักฟื้น ผู้ป่วยควรได้รับอาหารและน้ำที่เพียงพอ

๔. เด็กที่มีไข้สูง ๓-๔ วัน มีจุดเลือดออก อาเจียนและซึม อาจเป็นไข้เลือดออก ถ้ามีไข้ ผื่นขึ้น และปวดข้อปวดกระดูก อาจเป็นโรคชิคุนกุนยา ควรได้รับการดูแลใกล้ชิดและพาไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อรับการตรวจรักษาอย่างเหมาะสมทันที

เด็กที่มีอาการไข้ ปวดหัว อาเจียน ซึม และหรือชัก อาจเป็นไข้สมองอักเสบ ควรได้รับการตรวจรักษาอย่างเหมาะสมทันที

ข้อมูลสนับสนุนสำหรับสาระสำคัญลำดับที่ :

๑. ทุกคนโดยเฉพาะเด็ก และหญิงตั้งครรภ์ควรได้รับการป้องกันมิให้ถูกยุงกัดทั้งในเวลากลางวัน และเวลากลางคืน

๑.๑ การป้องกันทุกคนโดยเฉพาะเด็กและหญิงตั้งครรภ์มิให้ถูกยุงกัด จะช่วยให้ไม่ต้องรับเชื้อจากยุงที่เป็นพาหะนำโรคได้หลายชนิด

- นอนในมุ้งทั้งกลางวันและกลางคืน
- ติดมุ้งลวดที่ประตู หน้าต่าง ช่องลมเพื่อป้องกันยุงทั้งที่บ้าน และศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย
- อย่าให้เด็กเล่นในบริเวณที่เป็นมูมมิด มีแสงน้อย คอกสัตว์ หรือใกล้บริเวณที่มีน้ำขัง ซึ่งอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้
- เมื่ออยู่นอกบ้านให้ทายากันยุง จุดยากันยุง หรือสุมไฟไต้ยุงตามความจำเป็น
- การใช้สมุนไพรกันยุง เช่น ตะไคร้หอม จะช่วยลดพิษภัยจากสารเคมีสังเคราะห์และควัน

๑.๒ การฉีดยากันยุง ให้ใช้อย่างระมัดระวัง โดยให้เด็กและคนอื่นๆ ออกไปอยู่นอกห้องขณะฉีดและ ๒-๓ ชั่วโมงหลังฉีด

๑.๓ เด็กและหญิงตั้งครรภ์ ควรใส่เสื้อผ้าที่ปิดแขนขาและร่างกายโดยเฉพาะเมื่อเวลาพลบค่ำ

ข้อมูลสนับสนุนสำหรับสาระสำคัญลำดับที่ :

๒. ทุกคนในครอบครัวและชุมชนต้องช่วยกันกำจัดยุง ลูกน้ำ และดูแลสิ่งแวดล้อม กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงทั้งในบ้าน บริเวณรอบบ้าน และในชุมชน

๒.๑ เปลี่ยนน้ำในแจกันหรือภาชนะที่มีน้ำขังทุก ๗ วัน และใส่เกลือหรือผงซักฟอกหรือเคมีฆ่าลูกน้ำ (ทรายอะเบท) ในจานรองขาตู้กับข้าว

๒.๒ ภาชนะใส่น้ำควรมีฝาปิด ๒ ชั้น หรืออาจใส่ปลากินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูงลงในตุ่มน้ำตุ่มละ ๒-๔ ตัว ส่วนในที่ที่มีน้ำขังรอบๆ บ้านหรือสระน้ำ หนอง บึง ลำธาร แอ่งน้ำในป่า และแหล่งน้ำกร่อยริมทะเล ควรปล่อยปลากินลูกน้ำชนิดต่างๆ เช่น ปลาแกมมูเซีย ปลาชิว หรือปลาหัวตะกั่ว

๒.๓ พื้นที่ที่มีไข้มาลาเรียควรขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรท้องถิ่นทำการพ่นยาฆ่ายุงตามฝาผนังบ้านเรือนและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบเมื่อมีผู้ป่วยไข้มาลาเรีย

๒.๔ ทำลายเศษภาชนะ สิ่งของต่างๆรอบบ้านที่มีน้ำขังได้ โดยการฝัง เผา หรือคว่ำ เช่น ถ้วยชามแตก ขางรถยนต์เก่าๆ
กะลา เป็นต้น

๒.๕ โรคที่มียุงเป็นพาหะที่พบในประเทศไทย เช่น ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก และไข้สมองอักเสบ ทำให้เกิดการสูญเสีย
ชีวิต สุขภาพ และเศรษฐกิจของครอบครัว ชุมชน และประเทศอย่างมากมาย ทุกชุมชนจึงควรทำงานร่วมกันกับฝ่าย
สาธารณสุข ฝ่ายองค์การบริหารท้องถิ่น ในการช่วยป้องกันโรคและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และช่วยให้ผู้ป่วยได้รับ
การรักษาที่มีประสิทธิภาพ

ข้อมูลสนับสนุนสำหรับสาระสำคัญลำดับที่ :

๓. เมื่อสงสัยว่าจะเป็นไข้มาลาเรียควรไปรับการตรวจที่โรงพยาบาล หรือสถานบริการสาธารณสุข และเมื่อตรวจพบว่า
เป็นไข้มาลาเรีย ควรได้รับการรักษาจนครบตามกำหนด ทั้งนี้ ในระยะพักฟื้น ผู้ป่วยควรได้รับอาหารและน้ำที่เพียงพอ

๓.๑ เมื่อมีไข้ตัวร้อน และอยู่ในห้องที่สงสัยว่าจะเป็นไข้มาลาเรีย ควรไปรับบริการเจาะเลือดเพื่อตรวจหาเชื้อมาลาเรีย
จากบุคลากรทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

๓.๒ เด็กเล็กและหญิงมีครรภ์ หากป่วยเป็นไข้มาลาเรียจะมีอันตรายสูงมาก ดังนั้น จึงควรรีบไปพบแพทย์หรือ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อรับการตรวจรักษาอย่างถูกต้องจะได้ลดภาวะแทรกซ้อน และการตายจากไข้มาลาเรีย

๓.๓ เมื่อเป็นไข้มาลาเรียต้องกินยาต้านเชื้อมาลาเรียให้ครบตามระยะกำหนด แม้ว่าอาการไข้จะลดลงแล้วก็ตาม การกิน
ยาไม่ครบจะทำให้เกิดไขกลับรุนแรงและภาวะเชื้อดื้อยา

๓.๔ เด็กที่เป็นไข้มาลาเรีย หรือกำลังอยู่ในระยะพักฟื้น ต้องได้รับอาหารและน้ำที่พอเพียง เพราะไข้สูงทำให้สูญเสีย
พลังงานและขาดน้ำในร่างกายมาก สำหรับเด็กที่กินนมแม่อยู่ ควรให้นมแม่บ่อยๆเท่าที่เป็นไปได้

๓.๕ เด็กที่ป่วยเป็นไข้มาลาเรียซ้ำๆ มักมีภาวะโลหิตจาง จะไม่เติบโตและมีพัฒนาการที่สมวัย จึงจำเป็นที่จะได้รับ
การตรวจรักษาให้หายขาดและดูแลเรื่องโลหิตจางด้วย

ข้อมูลสนับสนุนสำหรับสาระสำคัญลำดับที่ :

๔. เด็กที่มีไข้สูง ๓-๔ วัน มีจุดเลือดออก อาเจียนและซึม อาจเป็นไข้เลือดออก ถ้ามีไข้ ผื่นขึ้น และปวดข้อปวดกระดูก อาจเป็นโรคชุกุนกุนยา ควรได้รับการดูแลใกล้ชิดและพาไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อรับการตรวจรักษาอย่างเหมาะสมทันที

- ๔.๑ เมื่อเด็กมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อย ควรเช็ดตัวลดไข้บ่อยๆ ถ้าเด็กมีไข้สูงวัดอุณหภูมิได้ ๓๘ องศาเซลเซียส หรือมากกว่า ควรให้ยาลดไข้พาราเซตามอล ตามที่แพทย์แนะนำ และไม่ควรรักษาด้วยยาแอสไพรินในรายที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เพราะอาจทำให้เลือดไหลไม่หยุด ส่วนเด็กที่เบื่ออาหารและอาเจียนควรให้ดื่มน้ำผลไม้หรือสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ให้ครั้งละน้อยๆ และดื่มน้อยๆ
- ๔.๒ เด็กที่เป็นไข้เลือดออกอาจมีอาการรุนแรงถึงขั้นช็อก ความดันโลหิตต่ำลงและถึงแก่ชีวิตได้ จึงต้องดูแลเฝ้าระวังอาการที่เสี่ยงต่ออันตราย พ่อแม่ผู้ปกครองควรรีบพาเด็กไปรับการตรวจรักษา เมื่อมีไข้สูงเกิน ๒-๓ วัน กินอาหารและดื่มน้ำได้น้อย อาเจียนมาก ซึมลงแม้ไข้จะลดตัวเย็นแล้ว มีเลือดออกตามผิวหนังเป็นจุดๆ หรืออาเจียน ไอ ถ่ายมีเลือดออก
- ๔.๓ ในปัจจุบัน การรักษาไข้เลือดออกและโรคชุกุนกุนยา เป็นการรักษาตามอาการและประคับประคองให้ร่างกายผ่านพ้นจากภาวะวิกฤติและฟื้นตัว การตรวจวินิจฉัยที่แม่นยำ และการรักษาที่ถูกต้องเหมาะสมทันเหตุการณ์ จึงมีความจำเป็นและสามารถช่วยชีวิตได้

ข้อมูลสนับสนุนสำหรับสาระสำคัญลำดับที่ :

๕. เด็กที่มีอาการไข้ ปวดหัว อาเจียน ซึม และหรือชัก อาจเป็นไข้สมองอักเสบ ควรได้รับการตรวจรักษาอย่างเหมาะสมทันที

- ๕.๑ เด็กที่มีอาการไข้ ปวดหัว อาเจียน ซึมลงจนอาจไม่รู้สึกรู้ตัว และ/หรือมีอาการชัก อาจเป็นโรคไข้สมองอักเสบได้ ผู้ปกครองควรรีบพาไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อการตรวจวินิจฉัยและการรักษาทันที
- ๕.๒ ในปัจจุบัน มีวัคซีนสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคไข้สมองอักเสบ แจแปนีสปี เด็กอายุ ๑ ปีขึ้นไป ตลอดจนถึงผู้ใหญ่ในพื้นที่ชนบท หรือ ผู้ที่จะเข้าไปในพื้นที่เสี่ยง ควรได้รับวัคซีนนี้